

Šolske stvari.

Letno zborovanje društev:

„Vdovsko učiteljsko društvo“; „Slovensko učiteljsko društvo“ in „Narodna šola“ v Ljubljani.

Imenovana društva zborovala so to leto v dan 18. oktobra, skoraj da nekoliko prekasno, zlasti za take gospode učitelje, ki jim železnica ne polahkava prihoda iz daljave v Ljubljano. Ta dan je bila v jutro ob 8. uri po vsakoletni navadi sv. maša pri sv. Jakobu. Služili so jo mil. prošt gosp. dr. A. Jarc kot prvomestnik vdovskega učiteljskega društva. Prelepo petje poveljevalo je božjo službo. Ob 9. uri pričelo se je zborovanje v društveni sobi „slov. učiteljskega društva“ (grof Blagajeva hiša na Št. Jakobskem trgu št. 10), ki se je pa, akoravno prostorna, vendar premajhna skazala za obilno število navzočih gg. učiteljev.

Vdovsko učiteljsko društvo zborovalo je najprej. Predsednik mil. gosp. prošt Jarc pozdravi s toplo besedo navzoče, potem pa prec omeni z žaljenjem, da je društvo zgubilo v teku leta po smrti dva uda, gosp. Kuharja (ki je bil tudi društveni odbornik) in gosp. Kavšeka, ter povabi navzoče, naj v znamenje sočutja in žaljenja vstanejo raz sedežev, kar se je zgodilo.

Koj za tem pa prestopi gosp. predsednik s svojim govorom k veselejšim prizorom, namreč k slovesnemu praznovanju 600letnega združenja kranjske dežele z mogočno Avstrijo, katere slavnosti so odlikovali celó Njegovo Veličanstvo presvitli cesar in vladar Franc Jožef I. sami z milostnim obiskovanjem dežele naše. Akoravno se društveno načelnštvo Njegovemu Veličanstvu o tej priliki iz zgolj ponižnosti ni približalo in poklonilo, vendar Vladarjeva milost ni prezrla društva, in podarila mu lepo svoto 100 gold. za njegove namene. Navzoči se s trikratnim „živio“- in „slava“-klicem hvaležni skažejo za ta znameniti cesarski dar. Omeni mil. gosp. prvosednik pa tudi še družega dokaza cesarske milosti, namreč poslavljenja in odlikovanja z križici za zasluge treh udov društva (Praprotnik Andrej, Tomšič Ivan in Borštnik Janez), katero naznanilo navzoči zopet z vnetim slavo-klicem pozdravijo. Poslednjič omeni gospod govornik ugodnega stanja društvenega premoženja, ki znaša z dnevom 1. septembra t. l. 41.560 gold. v obligacijah, v gotovini pa še posebej 1479 gold. 13 kr., skupaj tedaj 43.039 gold. 13 kr. Res! reči se mora: očividni blagoslov Božji razlit je nad delovanjem tega društva.

(Dalje prihodnjič.)

Podučne stvari.

Kako moramo otroke vzgojevati in učiti, da postanejo odkritosrčni in resnični?

Spisal J. Dimnik.

Ako hočemo, da otrok postane kedaj prida človek in samostojen, mora biti odkritosrčen in resničen.

Dokler pa otrok čuti, da je odvisen od drugih, je zeló boječ in radi tega nagnjen k malopridnosti. Ker se ta odvisnost njegovemu nagibu k prosti samovladnosti upira, je radi tega njegova podložnost le navidezna — on se potuhne. Če postane to potuhnenje navada, postane otrok hinavec in prilizovavec. To pa ne sme biti. Otrok se mora vedno odkritosrčnega kazati

in to je mogoče, če se povsod in vselej lahko razodene, kakoršen je v resnici. Ako to stori, je odkritosrčen in to stori le takrat, če se nikogar ne boji. Mi mu ne smemo onega hlapčevskega strahu usiljevati, ampak ga vedno navduševati, da se pred nami odkrije in razodene, kakoršen je v resnici, da je odkritosrčen. Moramo ga sami na to napeljavati, in to storimo, če smo sami dosti odkritosrčni. Povedati moramo tudi otroku, da nam je odkritosrčni grešnik ljubši, kakor potuhnjen junak in da hinavstvo vedno zaničujemo. Kazati moramo otroku v besedi in dejanji, da nam je hinavščina in potuhnenost bolj zoprna, kakor vse druge napake.

En del odkritosrčnosti je resničnost.

Otrok mora pa imeti vedno priliko, resnico govoriti in prvo je pri tem, da jo sme govoriti. Imeti mora pogum k temu in tega mu moramo sami dajati. Otroku moramo tudi zaupati in ga toliko časa za resničnega imeti, dokler gotovo nismo prepričani, da se res laže. Ako mislimo, da je otrok lažnik in on to vé, bode gotovo lažnik. Sami smo ga lažnika naredili.

Na nekaj moramo pa tu le paziti.

Otrok ima znabiti oestro razumnost.

Pripoveduje nam neki dogodjaj, pa ne popolnem tako, kakor bi moral. Ali je neresnico govoril? Ne, ako je hotel resnico govoriti. Na voljo moramo gledati.

Drugi otrok ima znabiti slab razum. Pripoveduje nam nekaj, pa jako pomanjkljivo in nepopolno. Ali se je lagal? Ne, če je hotel resnico povedati.

Zopet drugi ima znabiti prav živo domišljijo in nam nekaj prav živo, skoraj več, kakor je res, pripoveduje. Ali je neresnico govoril? Ne, če je hotel resničen biti.

Mi moramo toraj vselej na voljo gledati in še le potem preiskovati, od kot pride, da otrok ne pové vsega tako natančno, kakor bi moral. Če pa zapazimo, da hoče otrok res lagati, ne vporabimo nikdar pregovora, ki pravi: „Kdor se enkrat zlaže, mu več ne verjamemo, če prav resnico govori“. Ta pregovor moramo popolnem ovreči.

Toraj mi bi otroku več ne verjeli, ker se je enkrat zlagal, če tudi resnico govori. Ali bi mu toraj tudi resnice ne verjeli? Ali je to pravično?

Kakor sem rekel, ta pregovor moramo opustiti, ker je res nespametno govorjenje, mi ne verjamemo resnice zato, ker jo je govoril človek, kateri se je enkrat zlagal. Zahtevati bi morali potem takem od otroka, da bi se nam vedno lagal, ako bi hoteli resnico od njega izvedeti.

Ne očitajmo tudi nikdar otroku: „Ti si lažnik“, ker s tem mu njegovo notranje razžalimo ter mu pobivamo dobro voljo, za kar pa nimamo pravice, ker volja je lahko vsaki trenutek dobra, če prav poprej ni bila.

(Konec prihodnjič.)

Spomini

na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Naprej vozivši se gledali smo po vrhovih, kje da bomo zapazili kaj, kar bi bilo podobno Loretti; al nič tacega ni se nam hotlo pokazati. Pripeljali smo se zdaj do železnice, vozili se precéj dolgo vštric njenega tira; kmalu pa se je zaobrnila cesta k desni, spustila se zopet strmo navkreber, in fijaker povabil nas je k novi „peš-partiji“. Ljubljanski gosp. Pirnat se je na glas pritoževal čez to, očital ciganskemu vozniku, kako da nas je speljal na led, gospica Laheinerjeva pretolma-

Po tem pa preide poročevalec na sedanje vredjenje podkovske šole, na kateri se je po naredbi ministerstva in proti temeljitim ugovorom pokojnega vodje dr. viteza Bleiweisa opustilo podučevanje v živinozdravništvu, kljub temu, da je velikoletna skušnja pokazala, kako koristna je bila prej vredjena živinozdravniška šola pod vodstvom dr. viteza Bleiweisa za živinorejce kranjske, pa tudi vseh sosednih slovenskih dežel. — Sedanja samo podkovska šola očitno hira, ker se kovaštva lahko naučijo kmetiški mladenči doma na deželi, število učencev je zelo pičlo tako, da se celó stipendije, za to namenjene, ne morejo spečati, kar priča tudi letno poročilo marginalna št. 15.

Hvaležno sicer pripoznajo živinorejci naše dežele, da je sl. vlada pomnožila število živinskih zdravnikov na Kranjskem, pa živinozdravniki nikakor ne morejo shajati s časom pri onem poslu, katerega jim naklada nova postava o postopanju pri slučajih okužljivih živinskih bolezni; živinozdravniki imajo mnogokrat na en dan opraviti v različnih, zelo oddaljenih mestih svojih obširnih okrajev, za silo morejo vse potrebno ogledati in naročevati, za izvrševanje svojih naročil pa nimajo nikakoršnega le količkaj spretnega osobja.

Enako je tudi pri slučajih navadnih živinskih bolezni; našemu malemu živinorejcu je okrajni živinozdravnik preoddaljen in posebno tudi zato predrag, toraj navadno še le tedaj misli na-nj, ko je uže prepozno, in nasledek takih razmer je velika in stalna škoda pri naši živinoreji.

Za ves nižji posel živinozdravniških opravkov priporočajo se zato v vsakem oziru: živinozdravniški pomočniki, kakor so se izučevali poprej v ljubljanski podkovski šoli, ali pa kakor so tako imenovani „kuršmidi“ pri vojakih.

Pa ne samo pokojni naš dr. Bleiweis in občni zbor kmetijske družbe kranjske izrekli so se dosledno za živinozdravniške pomočnike, prav enakih misli so tudi kmetovalci v drugih deželah in izrekoma je deželni zbor nižje-avstrijski večkrat sklenil prošnje do c. kr. vlade za vpeljavo živinozdravniškega poduka v podkovskih šolah, da bi se tam izučevali živinozdravniški pomočniki zelo pogrešani pri vseh živinorejcih.

Take prošnje do zdaj sicer še niso imele zaželenega uspeha, k večjemu, da se je število okrajnih živinozdravnikov pomnožilo nekoliko, ker pa vlada in deželni zastopi previdijo, da bi ne bilo mogoče število živinozdravnikov pomnožiti v pravi razmeri s potrebami živinoreje, in ker se tudi strokovnjaki, na pr. v „W. L. Z.“, izrekajo za vpeljavo živinozdravniških pomočnikov, zato se smemo nadjati, da se bodo končno tudi dotični vladini krogi vdali splošnim željam živinorejcev in vsaj pri nas zopet vpeljali poduk v živinozdravništvu, kateri je odpravljen še le 2 do 3 leta.

Gospodarski odsek priporočil je tedaj sledečo prošnjo: Slavni deželni zbor naj sklene:

Visoka c. kr. vlada se naprosi po vsi moči delati na to, da se na podkovski šoli v Ljubljani zopet vpelje poduk v živinozdravništvu, tako da se bodo izučevali v nji živinozdravniški pomočniki.

Ta predlog bil je v deželnem zboru sprejet brez ugovora.

Na dalje prišel je pri tem šfu letnega poročila v razgovor predlog poslanca dr. Poklukarja, sprejet v lanskem zborovem zasedanju, da naj se v obrambo savskih bregov pri Beričevem in Stožicah vlada naprosi za večletno izdatno podporo.

Gosp. deželni predsednik baron Winkler naznanil je deželnemu zboru, da je dal po tehnikih preiskati omenjene savske bregove, da bodo dotični načrti in pro-

računi gotovi v malo dneh, da je pa ministerstvu priporočil v ta namen v državni proračun za leto 1884. postaviti svoto 20.000 gold. in skrb naših državnih poslancev bo morala biti, da državni zbor dotičnim predlogom c. k. vlade tudi pritrdi.

Poročevalec dr. Poklukar omenil je k temu naznanilu gosp. deželnega predsednika, kako hvaležna je vsa dežela gosp. deželnemu predsedniku za to izdatno in hitro pomoč; govornik sprožil je preteklo leto samo z malimi besedami pozornost visoke vlade na veliko nevarnost, katera preti pri Savi ležečim vasem Beričevu in Stožice, in samo one male besede zadostile so doseči pri sl. vladi res izdatno podporo; zato ne dvomi, prav izraziti čutila vse zbornice, ako s tem izreče sl. vladi gorko zahvalo. (Tej zahvali pritrdili so vsi poslanci z glasnim odobravanjem.)

Konečno sprejel se je predlog gospoda poslanca dr. Dolenca, stavljen k drugi točki poročila, da se za usmrtenje stare vidre privoli izplačanje talije 6 gld., za usmrtenje mlade vidre pa talija 3 gold. — Temu predlogu ugovarjal je samo poslanec Dežman.

Šolske stvari.

Letno zborovanje društev:

„Vdovsko učiteljsko društvo“; „Slovensko učiteljsko društvo“ in „Narodna šola“ v Ljubljani.

(Dalje.)

Gosp. blagajnik in tajnik Matej Močnik potem poroča o gospodarjenju, to je, o prihodkih in stroških društva v preteklem letu bolj na drobno. Poleg premoženja v obligacijah imelo je društvo prihodkov 2621 gld. 25 kr.; stroškov pa vsled društvenih pravil za podporo 9 udov in 18 sirot; dalje za izvanredne podpore in druga izdavanja v vsem skupaj 2472 gold. 51 kr. (Natančni račun razdelil se je tiskan med navzoče društvenike.)

Ker se je za izvanredno podporo oglasilo tudi to leto več prosilcev, je zbor sklenil (da se ne pregreši zoper društvena pravila), razdeliti jim onih 100 gld., ki so jih presvitli cesar o svoji navzočnosti darovali društvu, in sicer se je priznalo vdovi rajncega učitelja Andr. Štamcarja 25 gold.; vpokojenemu učitelju gosp. Jan. Zupanc-u 40 gold.; vdovi rajn. učitelja Jeroma 15 gold., in učitelju gosp. Leop. Pegamu, ki živi v silno žalostnih stiskah in razmerah, 20 gold.

Med letom je bil kot ud na novo sprejet gosp. B. Valenta iz Krškega; vnovič se oglašijo za vstop: gg. Jeglič iz Dovjega, Vozlaček iz Lašič, Žvagen iz Radoljice, Dimnik iz Postojne, pod pogoji pa tudi gg. Adamič od sv. Petra v Ljubljani in Gašperin iz Račjega. Zbor dotične prošnje pretresa in reši.

Za pregledovalce računov bili so izvoljeni: gg. Kovšca, Potočnik in Zarnik.

Ker je bil s tem dnevni red rešen, staval je gosp. predsednik nasvèt, naj se voli nov odbor. Gosp. nadučitelj Zarnik pa, zahvalivši se mil. gosp. načelniku in odboru v imenu vseh navzočih za tako marljivo in skrbno delovanje, izreče željo, naj načelništvo in odbor ostane nespremenjen tudi za prihodnje leto. Zbor se po aklamaciji izreče za nasvetovani predlog z določilom, da namesto umrlega Kuharja vstopi v odbor g. Punčah iz Rudnika. Toraj ostanejo: prvosednik mil. gosp. prošt dr. Jarc Anton; blagajnik in tajnik gosp. Matej Močnik; odborniki pa gg. Borštnik Janez, Čenčič

Jernej, Govekar Franc, Praprotnik Andrej, Praprotnik Franc, Punčah Simon in Tomšič Ivan.

(Dalje prihodnjič.)

Podučne stvari.

Kako moramo otroke vzgojevati in učiti, da postanejo odkritosrčni in resnični?

Spisal J. Dimnik.

(Konec.)

Dokler so otroci še nepopačeni, jih lahko navadimo odkritosrčnosti, vendar so pa še le potem prav odkritosrčni, ko jih napeljemo na to, da imajo trdno voljo, kedaj prida ljudje postati, in jih prepričamo, da mi trdno voljo, dober človek postati, spoštujemo in visoko cenimo.

Povedati moramo otroku, da je Bog človeku jezik vstvaril, ne da bi svoje misli prikrival, ampak da jih pové, kakor so. Odkritosrčnost in resničnost dajete človeku tako lepoto in krasoto, katera se ne dá z nobeno drugo primerjati. Malo ljudi je sicer taci in mnogi se tako lažejo, da večkrat sami sebe nalažejo.

Povedati hočem izgled, kako se otrok lahko k odkritosrčnosti napelje.

Jaz vprašam: Janezek, ali imaš ti navado, da rad zjutraj nekoliko dalje poležiš?

Janezek zarudi in pravi: „ja“.

Jaz mu poplačam njegovo odkritosrčnost s svojo odkritosrčnostjo in pravim: to navado imam tudi jaz, Janezek! Kako jo hočeva premagati?

Kedar imam prav trdno voljo, odgovori Janezek, koj skočim pokonci, ko me mati pokličejo.

Jaz tudi tako storim, mu jaz odvrnem koj, ko jutranji zvon slišim. Ko sem bil tako mlad, kakor si ti, bilo mi je to težko, a sedaj mi je laglje. To stori vaja in volja. Ali si znabiti tudi ti uže to zapazil?

Tudi, odgovori Janezek. Letošnjo zimo veliko ložje vstajam, kakor sem pa lansko.

Vidite, taki in enaki pogovori so prav pripravi, otroke k odkritosrčnosti vaditi. In kakošni so potem taki otroci?

Ponosni so sami ná-se.

Iz otrokovega srca zgine malosrčnost in prevzetnost in pokaže se kmalu ponižnost in ponos. Otroci so ponosni, ker imajo trdno voljo odkritosrčni biti. Ravno zaradi tega blagega ponosa zasmehujejo in črtijo vsako hinavščino in laž in ravno ta ponos jim daje pogum, da so odkritosrčni. Odkritosrčnost jim ni potem le dolžnost, ampak pravica, ker imajo popolno oblast, odkritosrčni biti.

Ako hočemo toraj odkritosrčnega otroka vzgojiti, dajmo mu oblast. Dolžnost, pravica in oblast so si popolnem podobni pojmi, kateri morajo pri vzgoji vedno združeni biti. Če povemo toraj otroku, da je njegova dolžnost, da je odkritosrčen, povedati mu moramo tudi o njegovi pravici in oblasti in če ga silimo, da spolni svojo dolžnost, mora imeti poprej uže oblast in pravico do tega.

Slovstvene stvari.

Še nekoliko besed o pravni terminologiji.

Napisal Cigale.

Ko sem se po dolgem bivanju med gorami vrnil na Dunaj, zvedel sem od prijatelja, da je v cenjenem listu

bila letos po večkrat izražena nekaka potožba, da za nemški Gericht Slovenci needini pišemo eni: sodnija, drugi: sodišče, in da zlasti Državni zakonik, kate-rega po svoji slabi moči jaz uredujem,*) neče slovo (ali slobo) dati besedi: sodišče. O doteku lanskega leta sem jaz sam v „Novicah“ izrekel željo, naj bi slovenski listi v časih pomarali tudi za slovenski državnih zakonov oglasnik ter uredniku olajšali po kdaj pretežavni posel z namigom, kako bi bilo to ali óno ubrati. Posel pa je res težaven, kajti Državni zakonik govori tukaj o raznovrstnih davkih in o tem, kar spada k njim, na pr. difuzijske baterije, Dolainskega aparat za merjenje spirita in dr., tam opisuje živinske bolezni, piše o dolžnostih babice povivalke in njenem orodji ali pa o vinogradski ušici; tam zopet o svojstvih dobre tehtnice, o preskuševanju železnocestnih mostov in parnih kotlov, ali kako je ravnati z razpočnimi tvarinami; in zopet na drugem mestu o obrtniških zadrugah, o carinski (colni) tarifi, o kaki transversalni železnici itd. in ubogo malo je vprav takih zakonov, kateri bi pravnika zanimali.

Za nepogrešno slovenjenje bi torej — poleg znanja slovenščine — bilo potreba ne samo pravniških znanosti, ampak dovoljnega razumenja vseh strok človeškega znanja.

Ker sem torej sam želel, da bi se včasih kdo zmenil tudi za Državni zakonik, zdi se mi spodobno odzvati se gori omenjenemu glasu ali zaklicu ter katero o tem spregovoriti.

S početka se je v Državnem zakoniku — in tako tudi v slovarji pravne terminologije in v prevodu zakonika: allg. bürgerliches Gesetzbuch, pisalo sploh: sodnija; ali ko je po pre naredbi Državnega zakonika l. 1870. začel pri uredovanju istega sodelovati g. Levstik ter je od pomladi l. 1871. do jeseni l. 1872. zaradi mojega bolehanja ta oglasnik državnih zakonov čisto sam uredoval, vzprijet je bil va-nj izraz: sodišče in pri tem je ostalo do današnjega dne.

Ako bi slovenščina bila doslej po uradih bolj vladala, nego je to v resnici bilo, prodril bi bil morebiti kateri izraz tako, da bi se ga ves svet polastil. Ako bi med nami bila priznana avtoriteta (pred katero bi vsak upognil svoj ponosni vrat), da bi stvar določila, ako bi mi imeli kak areopag, ki bi jo dokončno rešil**), bilo bi se edinosti nadjati; ali dokler ni tega — posamezniku ne preostaje drugo nego poprijeti, kar se mu zdi bolje, ter čakati, da se stvar kako ustanoviti ali stabilizira.

Poglavitna reč bi bila vsekakor edinstvo, vendar pod uvetom, da se slovenski jezik ne kazí in pači, in s tem smo se zadeli jedra tudi našega vprašanja, zakaj: sodišče in ne: sodnija.

Gosp. Levstik je v svojem slovarčku, pridodanem „Nauku slovenskim županom“, na str. 194, pod besedo:

*) Bodi mi dopuščeno tu pristaviti to opomnjo, da sem izmed letošnjih kosov ali razdatkov Državnega zakonika od III. do XXXI. vštév. jaz poslovenil samo štev. 39, o obrtnem redu, 53, novelo k šolskemu zakonu, 78, o kazensko-pravnih določilih zoper obrezuspeševanje prisilnih zvršil ali eksekucij, in 78, zakon o deželni brambi, — vse drugo bil sem vsled bolezni prisiljen namestniku prepustiti.

**) Ali kdo naj rečem, da bi nam tu veljavno določal? Ali slovenskih državnih poslancev klub (kolo pravijo Poljaci), ki bi — dovprašujoč morebiti praktičnih ljudi in jezikoznancev — postavljaj tehnične izraze, sosebo novim zakonom? Ali kak sklican zbor dotičnih strokovnjakov? Ali nam je ustaviti nekako terminologično društvo, katero bi se poganjalo za vvedenje dobrih izrazov in za edino rabo istih?

§. 2.

Ako zoper njegovo ženitev ni nobenega v §. 3. omenjenega pomislika, mu župan s privolitvijo občinskega starešinstva (mestnega magistrata) vsaj v 14 dneh po sprejetem oglasu izroči ženitovansko oglasnico.

§. 3.

Ta oglasnica se sme odrekati le v sledečih slučajih:

1. Ako je ženin od občine ali iz kake javne dobrodelne naprave dobival miloščino in odtlej še ni preteklo vsaj eno leto.

2. Ako je dokazano, da se ženin živi od beračenja, ali da nima toliko premoženja ali zaslužka, da bi za silo zadostovalo za preživitev njegove rodbine.

3. Ako je ženin dokazano tako slabega zadržanja, da se je po pravici bati, da za potrebni živež svoje rodbine in za dobro izrejo svojih otrok ne bo vestno skrbel.

§. 4.

Ako župan iz katerega v §. 3. omenjenega vzroka ženinu ženitovansko oglasnico odreče, mu mora vzroke vsaj v 14 dneh pismeno naznaniti.

§. 5.

Zoper županovo odreko se sme ženin v 14 dneh pritožiti pri občinskem odboru, zoper razsodbo odborovo pa v ravno istem obroku pri deželnem odboru.

Ako manjšina občinskega starešinstva ali mestnega magistrata izročitvi ženitovanske oglasnice oporeka, ima tudi pravico se v 8 dneh pritožiti pri občinskem odboru, in župan ženinu ne sme izročiti oglasnice, dokler občinski odbor te pritožbe ne reši.

§. 6.

Ta postava zadobi veljavo tistega dne, ko se razglasi.

§. 7.

Mojemu ministru notranjih zadev se nalaga izvršitev te postave.

Gotovo niso neopravičene pogostne tožbe zlasti kmetijskih občin, da se vsled popolnem neomejene prostosti ženitev najbolj množi število ubogih ljudi, za katere skrbeti je po domovinski postavi dolžnost domovinskih občin, pa tudi je velika škoda za človeštvo sploh, ako smejo prosto ustanoviti lastno družino tudi taki ljudje, kateri brez vsake sposobnosti, otroke npravno odgojevati, množijo število one vrste ljudi. izmed katerih večina polni kaznilnice in prisilne delavnice in bolj pa bolj množi število onih elementov človeške družbe, kateri prezirajo vse zakone javnega reda in zakone poštenega zaslužka pridnih rok.

Da se s prostim ženitovanjem nakladajo velika bremena, posebno kmetijskim občinam, to je nedvomljivo in to enako čutijo veljavni zastopniki pri nas, kakor v družih deželah. Tudi so se že sklepali približno taki postavni načrti na Predarelskem, Gornjeavstrijskem in Solnograškem, kakoršen je bil vnovič predložen po poslancu Klunu letos.

Toda dozda se vlada, akoravno ni slepa za potrebe in bremena kmetijskega ljudstva, še ni odločila v najvišje potrjenje predložiti katere takih postav.

Tudi gospodarski odsek deželnega zbora začel je v navzočnosti gospoda deželnega predsednika temeljito posvetovati se o predloženi postavi.

Načeloma nasprotovala sta ji samo dva odbornika, drugi vjemali so se z načeli predloga. Pa — pri nadrobni razpravi pokazalo se je toliko in tako pomenljivi-

vih pomislikov o pomenu izrazov in celó o kompetenci za določitev tega, kar postava namerava, da se je z ozirom na zborovanju kratko odmerjeni čas, negodnost vsega zeló važnega vprašanja, in na ozko zvezo, v kateri je to vprašanje z onim lansko leto sproženim o pridobitvi domovinstva in konečno gledé tudi na to, da se je gospodarskemu odseku primernejše in za konečno ugodno rešitev vprašanja ženitovanskih oglasnic boljše zdelo, kasneje na vse strani dobro prevdarjeni predlog podati vladi, kakor pa zdaj postavu skleniti nagloma — ne zadosti pretresano in podprto; iz vseh teh vzrokov odločil se je tudi gospodarski odsek, ta imeniten predlog za zdaj odložiti, deželnemu odboru pa naročiti, da to vprašanje temeljito pretresa in deželnemu zboru v prihodnjem zasedanji poroča in oziroma stavi predloge.

Solske stvari.

Letno zborovanje društev:

„Vdovsko učiteljsko društvo“; „Slovensko učiteljsko društvo“ in „Narodna šola“ v Ljubljani.

(Dalje.)

Neposredno po zborovanju „Vdovskega učiteljskega društva“ pričelo se je ono „Slovenskega učiteljskega društva“. Društveni predsednik gospod Andrej Praprotnik pozdravi skupščino s prijaznim ogovorom, omeni, da je minulo 15 let, odkar je v življenje stopilo „Učiteljsko društvo za Kranjsko“; 12 let pa, kar se je razširilo v „Slovensko učiteljsko društvo“. Geslo njegovo je: „V družbi je moč in napredek“; v tem smislu je ono vedno delovalo. Akoravno je doživelo viharne in neugodne čase, bilo je vendar vstrajno, in je kot kreпка bramba stalo za pravico in resnico. Delalo je za plemenitev ljudske šole tako, kakor je treba za splošno ljudsko izomiko. Ugodni sad pa tudi ni izostal; toraj gosp. govornik spodbuja navzoče k daljnemu trudenju v prid milega slovenskega naroda in splošne domovine Avstrije.

Dalje je omenil gosp. prvosednik, da sta k zboru prišla dva poslanca od sosednih slovenskih društev, in sicer gosp. Kante iz sežansko-komenskega, in gosp. Anžlovar iz koperskega okraja. — Tudi iz odborske sjednice „Hrvatsko-pedagogijsko-književnega zbora“ v Zagrebu došel je društvu cenjeni pozdravni dopis, katerega gosp. Tomšič v originalu prebere. Skupščina se v znamenje odzdravljenja vzdigne od sedežev, in s slavo-klicem odlikuje ta prijazni pobratimski pozdrav.

Potem poroča gosp. tajnik Fr. Govekar o društvenem delovanju preteklega leta. Glavne stvari naj bodo v naslednjem povedane. Odbor imel je seje skor vsaki mesec, pri katerih se je razgovarjalo o zadevah na korist slovenskega šolstva. V seji od dne 9. novembra se je bilo med drugim določilo, da si društvo najme od dne 15. novembra naprej svojo lastno sobo, kamor se ima shraniti društveno blago, in kjer bodo imeli udje svoja zbirališča.

V seji 1. februarja t. l. poročal je odbornik gosp. Žumer o dohodkih za stenske table, kateri so znašali ta dan 309 gold. Razgovarjalo se je v tej seji tudi, kako bi se društvo vdeležilo slavnosti 600letnega združenja kranjske vojvodine z mogočno Avstrijo. — 1. dan marcija obhajal je na prav slovesni način velezaslužni gosp. Andrej Praprotnik petindvajsetletnico svojega učiteljskega službovanja v Ljubljani. Narodni učitelji pokazali so ta dan posebno vdanost svojemu dušnemu

voditelju, ker jih je prišlo k slavnostnemu obedu nad 46 od vseh strani dežele.

V seji 5. aprila sklenilo se je bilo med drugim, prirediti za čas praznovanja 600letnice društvenim udom iz dežele prosto prenočišče v društveni sobi. — Med letom pristopilo je mnogo udov na novo; mirovala pa tudi ni smrt, ter je vgrabila društvu dva prav vrla uda: gosp. nadučitelja Kuharja pri Mariji Devici v Polji, in pa gosp. nadučitelja Kavšeka iz Vinice. — Odbor skrbel je udom tudi za dušno hrano s tem, ker jim je bilo v društveni sobi vedno nad 24 časnikov na razpolaganje, zraven pa še dobro uredjena knjižnica. (Iz tega se vidi pač jasno, kako puhel je izgovor onih gg. kolegov???, ki pravijo: kaj bomo pristopali k slovenskemu učiteljskemu društvu; saj nimamo nič od tega. Tacim „ubogim na duhu“ pač veljajo evangeljske besede: „Gospod, odpusti jim, ker ne vedó, kaj delajo.“ *Op. poroč.*) V društveni sobi so bili o zimskem času večkrat večerni zabavni pogovori, katerih so se vdeležili tudi odlični možje. K sklepu vnel je gosp. govornik zbrane ude za daljno neustrašljivo delovanje na korist narodnega šolstva, temveč, ker sije narodnim prizadevanjem zvezda boljše prihodnosti. Najočitnejši dokaz temu je odlikovanje peterih udov slovenskega učiteljskega društva z najvišimi dokazi cesarske milosti, ker so bili nedavno s križici za zasluge dekorirani gg. Praprotnik, Vavken, Tomšič, Borštnik in Levičnik. (Dalje prih.)

Slovstvene stvari.

Še nekoliko besed o pravni terminologiji.

Napisal Cigale.

(Dalje.)

Blagrovati bi se pač smeli, ko bi nas ne mučila druga zadrega, nego je ta, da smo na zibeži med: sodnijo, sodiščem in sodom! Ali žal, da je še več takih težav in dvojbe.

Vprav te dni sem z očmi preletel velik del naše pravne terminologije ter uveril se o tem, čitajoč prezaslužno knjigo, s katero sta si i pisatelj i sv. Mohora družba — kakor bi rekel Hrvat — osvetlala obraz, namreč Slovenskega Pravnika 1. del, ki ga je spisal g. dr. Ivan Tavčar.

Pisatelj je, kolikor jaz smem soditi o tem, delo dobro zamislil in zasnoval ter kaj razločno, jasno, vsakemu razumno razvel; tudi jezik mu je — v veliko — čist in gladek. Samo kjekod sem se spotaknil nad katero stvarco, kakor na pr. vlogna številka namesto: vložna, sodnijsko ministerstvo nam. min. pravosodja; zakoni pečavši se z oporokami, kakor da bi se zdaj več ne pečali ali bavili z njimi; izgledati namesto: kake podobe biti; obligacijon nam. obligacija. Tudi naletimo dostikrat na tisto šepavo, a narodu neslišano besedosledje, katero je zdaj pri mladini zašlo v navado ali modo, na pr. „Sedaj pečati se je nam s slučaji, v katerih odpisati se ima parcela“, namesto pravilnega in edino narodnega reda: Sedaj se je nam baviti s slučaji, v katerih se ima parcela odpisati. Vendar to so le malehnosti v primeri z izvrstnostjo cele knjige ter želim pisatelju samo vztrajnosti, da veliko delo dovrši, kakor ga je začel.

Ali povrnimo se k stvari. Pisatelj se je držal največ dozdanje terminologije, kakoršno ima gori omenjeni prevod našega civilnega zakonika, izdan l. 1853., ki pa

na vsaki strani nosi pečat tedanjega časa ter ne ustreza popolnem zdanjim zahtevam in potrebam. *)

Velika škoda je, da smo tedaj, ko smo terminološki slovar delali in bürgerliches Gesetzbuch slovenili, premalo ozirali se na mnogokje bolj hrvatsko-srbsko terminologijo. Vendar na tedanjem stališču našega slovtva nismo se nikakor drznili vzprijemati prej ne slišanih besed, če tudi se nam današnji dan ne zdé več tako neznane.

Ali večkrat v misel vzeti prevod civilnega zakonika je itak pošel in se mora enkrat vnovič izdati; tu bode prilika predelati ga s posebnim ozirom na zdanji stan slovenščine in na to, kar je med Hrvati obveljalo. V to mer naj tudi jaz tu katero namaknem.

Uže v samem naslovu: Občni državljanski zakonik želel bi si jaz zdaj premene ter bi namesto: državljanski raje rekel po Hrvatih in Rusih: grajanski. Državlanski pomeni: staatsbürgerlich ter se mi zdi, da bi „državlanske“ pravice utegnile biti nekaj tacega, kar „politične“ pravice. Vendar o tem naj dosodijo drugi. Pridevniku: bürgerlich stoji nasproti: militärisch, včasih tudi Straf-, strafrechtlich, in v obojem slučaji bode težko izhajati z besedo: državljanski. (Prim. §. 1496 v našem prevodu). Gosp. St. Škrabec se je uže tudi oglasil za: grajanski v tem zmislu.

„Slovenski Pravnik“ nosi na čelu: Poduk o najpotrebnejših zakonih. Tukaj se torej rabi za Gesetz: zakon; tudi kranjski deželni zbor zdaj uže ukreplje o zakonih in ne več o postavah.

Dobro! Ali kako porečemo: Ehegesetz? Zakonski zakon, ali ka-li? Dokler za Ehe ne najdemo različne besede, ki mora priti tudi v katekizme, recimo hrvatsko: ženitba, bodo zmešnjave neizbežne, in vredno bi bilo, da se naših periodnih listov uredniki in drugi veljavni pisatelji na to stran oglasé, kajti stvar ni mala, nego je prevažna.

En primer naj potrdi moje besede. Na str. 8 „Slovenskega pravnika“ čitamo takó: „Zakoni predpisujejo, kake pravice imajo stariši nad otroci, — kakó se imajo obnašati varuhi, kakó naj se sklepajo zakoni“. Kdo more za trdno povedati, kaj je hotel pisatelj reči s poslednjo vrstico? Ali je vzel besedo: zakoni na poslednjem mestu za: postave ali za ženitbe, kajti sklepajo se ene in druge?

A kar se pridevnika: ehelich tiče, ostanemo lahko pri starem: zakonski (prim. legitimus).

Ne vem, bi li bilo bolje namesto naše: posest, —i, vzeti hrvatsko: posed-a, in namesto: posestnik, hrv. posednik; a preverjen sem nasproti, da nam je opustiti besedo: posestvati, pravilneje posestvovati (od: posestvo), ter poprijeti se hrvatske: posedovati (besitzen). Takisto za ersitzen ne kaže držati se besede: priposestvovati, priposestvovanje, priposestnik, ker s temi ni mogoče rokovati, nego vzprijeti bode hrv. dosesti, dosedati, doselost, dosednik; tako tudi za verjähren, zastareti, zastarevati, zastarelost.

Ali tako daleč bi vendar ne smeli iti, da bi dali slovo besedi: škoda, češ, da ni slovenske korenine.

(Konec prihodnjč.)

*) Ker tudi ta stvar seza v zgodovino slovenskega slovtva in utegne mlajšim biti neznana, naj dodam še naslednje vrstice o nji. Prvi se je dela lotil pok. Mažgon (Kriminalaktuar v Ljubljani) ter zakonik prevel do §. 620 vštev. — dotle je bil tiskan v Sloveniji; nadaljeval in dovršil je prevod pok. dr. Jožef Kranjc in je ves rokopis poslal ministerstvu, da bi se na svetlo dal. Uredovanje sem jaz prevzel in sem — s pomočjo g. Svetca, tedaj pravnika na Dunaji — ves prevod predelal takó, da prvemu Ljubljanskemu in Krajncem skoraj več podoben ni, in dodal tudi abecedno kazalo.

Narodno-gospodarske stvari.

Poštna hranilnice.

Počenši od 6. dne novembra t. l. vpelje se pri avstrijskih poštah hranilnicah nov postopek, ki vložnikom obeta kaj velike koristi ter izpolni željo, katero so obrtniki in trgovci dokaj let sem že tudi brez vspeha do zdaj izrekli.

To je namreč že na mnogotero stran pretresani promet z nakaznicami v podobi čekov (angl. Checks), katerega je poštno-hranilnični urad poprijel ter ga v nekaj dnevih, namreč 6. dne novembra, začne.

Dotični ukaz določuje, da se tistim vložnikom poštah hranilnic, kateri imajo v poštah hranilnici čez 100 gold. hranilne imovine, ako zahtevajo, pošlje nakazna knjižica, imajoča po 50 golic ali blanketov za čeke (Checks).

Te golice je treba izpolniti tako, da se va-nje zapiše nakazani iznos v cifrah in s pismeni (črkami) in pa kraj in dan s podpisom vred.

Zanimljiva novščina na teh golicah je ta, da imajo po štiri vrste brojk ali cifer (jednice, desetice, stotice, tisočice), katerih vsaka obseza cifre 1—9. S tem, da se odrežejo ali odstrižejo tiste cifre posamičnih vrst, katere so više od cifre v vsaki posamični vrsti potrebne v izraz nakazanega iznosa, onemogočena je povsem izopačba nakazanega iznosa na golicah.

Novo občenje z nakaznicami, ki ga c. kr. poštno-hranilnični urad s tem vpeljuje, najde gotovo pri naših obrtnikih in trgovcih živ odziv ali oglas in jako udeležbo, kajti po njem bode vložniku mogoče, brez stroškov in vendar varno, hitro in lagotno novčane iznose iz svoje hranilne imovine na vse strani v izplačilo nakazovati.

Ako ima vložnik, recimo, na Dunaji komu kaj plačati, popiše golicah iz svoje knjižice čekavnice, dá si nakazani iznos pri najbližjem poštah uradu v svoji vložni knjižici odpisati — pri čemer ni potreba, da bi on sam osebno hodil na pošto — in oddá ali pošlje ček (nakaznico) tisti osebi ali firmi, kateri hoče kaj plačati. Le-ta lahko nakazani iznos ali sama pri c. kr. poštah-hranilničnem uradu vzdigne ali pa ček v plačilo kateri tretji osebi dalje oddá. Kdor le-ta ček v 14 dnevih poštah-hranilničnemu uradu predloží, prejme za-nj precej na pokaz nakazani iznos, kajti ček se izplačuje imetniku.

Če pa izdatnik takega čeka želi, da bi se plačilo opravilo pri katerem koli poštah uradu, in ne na Dunaji, to pristavi na zadnjo stran čeka svoj podpis in adresu tiste osebe ali firme, kateri, in pa ime poštahnega urada, pri katerem se ima plačilo opraviti, ter pošlje tako popisani ček poštahnine prosto in pod priporočilom poštah-hranilničnemu uradu, kateri brž ta iznos pri dotičnem poštah uradu nakaže. Ako bi vložnik rad, da bi mu ne bilo treba vsakega s čekom nakazanega iznosa pri najbližjem poštah uradu v svoji vložni knjižici odpisati dajati, lahko si tudi v tem pomaga, in sicer tako-le: Treba mu je samo, da svojo vložno knjižico za hrambenico v hrambo izroči poštah-hranilničnemu uradu, kateri po tem odpis nakazanega iznosa v vložni knjižici vselej sam opravi.

S pomočjo te hrambenice je moči na dano, v hrambo vložno knjižico pri vsakem poštah uradu prihranke dodatno vlagati. Kdor svojo vložno knjižico v hrambo dá, prejme, če tako želi, tudi po več hrambenic ali hrambenih listov tako, da mu bode mogoče na eno in isto knjižico v različnih krajih in po različnih osebah ob enem kak iznos vložiti.

Poštah-hranilnični urad pošlje — kakor se razume samo ob sebi — o vsaki poznejši vložbi novcev znano, res da od tega ali onega grajano, ali v tem slučaju pač prav koristno prejemno potrdilo uradovo pod adresom, ki jo je vložnik povedal, recimo na priliko na dunajsko firmo, ki ima enega ali več potujočih ljudi na deželi, da ji novce poterjavajo.

Vsak teh potujočih služnikov prejme po eno hrambenico, na temelji katere on lahko poterjane novce precej pri najbližjem poštah uradu vloží.

Ta postopek z nakaznicami ali čeki je kaj prost ali enovit, pač vsacemu, tudi zasebniku popolnem razumen in dostopen. Ta postopek sme se šteti za prevelik napredek v plačilnem prometu ter bode gotovo deloval pospešno na novčni pokret ali gib tako države kakor tudi obrtniškega in trgovskega sveta.

Za take male hranljivce, ki nimajo večih iznosov na razpolog ter želé, da bi svoje vloge lahko v krajših rokih nazaj dobivali, ako bi potrebovali, poskrbljeno je z drugim postopkom, katerega poštah-hranilnični urad počenši od 16. novembra t. l. za zdaj pri blizu 1400 biralnicah vpelje.

To je namreč postopek „vračil na kratko ali kratkim potom“.

Po tem postopku bode moči pri vseh v to določenih biralnicah (izplačevalnicah), ki jih je blizu 1400 in katerih število — kakor slišimo — bode 1. decembra t. l. še znamenito povišano, za zdaj do 20 gld. precej vzdigniti, samo če se oddá odpoved in poslednje prejemno potrdilo ali poslednje potrdilo imovine ter predoči vložna knjižica. Vračilo se izplača naravnost temu, katerega podpis je bil vzprijet v vložni knjižici. Prejemna potrdila za ta postopek tekó od 16. dne septembra že med ljudmi ter potrjujejo hranilno imovino s črkami. Po vsakem vračilu, ki ga vložnik prejme po tem kratkem poti, dobí on od poštah-hranilničnega urada s prvo pošto potrdilo o hranilni imovini, kar mu je še ostane (potrdilo imovine, tiskanica št. 57 a). Na podlogi tega potrdila on lahko vnovič kako vračilo kratkim potem dobode.

Le-ta vračilni postopek po kratkem poti bode brez dvojbe še znatno povzdignil poštah hranilnicam število vložnikov, da si je že zdaj sila veliko.

Solske stvari.

Letno zborovanje društev:

„Vdovsko učiteljsko društvo“; „Slovensko učiteljsko društvo“ in „Narodna šola“ v Ljubljani.

(Dalje)

Po skončanem gosp. Govekarjevem poročilu pričel je svojega gosp. blagajnik Ivan Tomšič. Naznanil je, da je imelo društvo do letos 131 udov. Izmed teh so umrli: preč. gosp. Iv. Šolar, bivši c. k. deželni šolski nadzornik v Zadru; gosp. Franje Hlavka, gosp. Blaž Kuhar (ki je bil v najbolj kritični dobi društvu en čas predsednik) in gosp. Josip Kavšek. Dva uda vzela sta od društva slovó. Tedaj šteje ono še 125 udov; med temi je podpornih 23, pravih pa 102. — Nekako neprijetno bilo je slišati, da izmed obilnega števila slovenskih učiteljic jih društvo šteje le 6, zapiši: šest med svoje ude, kar je, kakor je gosp. govornik dobro djal, „gotovo znamenje, da se ženstvo jako malo briga za naše društvo. Teh 6 učiteljic slušbuje na kmetih, tedaj med prostim narodom; iz ljubljanskega mesta

ni pri našem društvu nobene učiteljice.“ (Za katerega je to bolj žalni priklon, al za društvo, ali za učiteljice? *Op. poroč.*)

Preteklo leto je imelo društvo podpornih udov 25, pravih pa 93. Število prvih se je letos za 2 zmanjšalo, poslednjih pa za 9 pomnožilo.

Lanskega leta osorej je imelo društvo v gotovini 155 gld. 54 kr., letošnji dohodki znašajo 94 gld.; skupaj tedaj 249 gold. 54 kr. Stroškov bilo je 176 gold. 72 kr. (h katerim je prišteto tudi plačilo za najemnino društvene sobe z 72 gold. 60 kr.). Ostane toraj gotovine še 72 gold. 82 kr.

Dalje je navedel gosp. poročevalec še, katere časnike je imelo društvo naročene, koliko si knjig omislilo; naznanil pa tudi, da nekateri gg. društveniki letne do-neske ne odrajujejo redno, in da kaže vpisna knjiga od l. 1879. do danes teh zastankov uže 125 gold.

Za pregledovalce računov izvoljeni so bili gg. M. Kovšca, J. Levičnik in M. Potočnik.

(Dalje prihodnjič.)

Slovenska Matica.

Vabilo na devetnajsti redni véliki zbor Matice Slovenske

v sredo 5. decembra 1883. ob 4. uri popoldne.
v čitalnični dvorani v Ljubljani.

Red zborovanja:

1. Prvosednikov ogovor.
2. Letno poročilo o odborovem delovanji od 1. maja 1882. do konca oktobra 1883. leta.
3. Račun o društvenem novčnem gospodarstvu od 1. januarija do konca decembra 1882. leta.
4. Volitev treh družabnikov, katerim je v smislu §. 9. a) Matičinih pravil presojati in potrjevati odborov letni račun o novčnem gospodarstvu.
5. Društveni proračun za leto 1884.

Račun za 1882. in proračun za 1884. leto sta gospodom družabnikom v društveni pisarni izložena in jim bosta pri vélikem zboru tiskana na razpolaganje.

6. Dopolnilna volitev odbornikov.

Izvoliti jih je letos 8. Na vrsti, da izstopijo, so 1879. leta izvoljeni gg.: Božidar Raič, Feliks Stegnar, Luka Svetec, Jožef Šuman, Viljem Urbas, Ivan Vavrù; umrla sta gospoda: Jurij Grabrijan in Ivan Šolar.

Ostali odborniki, in sicer tukajšnji, so: Peter Grasselli, dr. Anton Jarc, Karel Klun, Anton Kržič, Franc Levec, Jožef Marn, Maks Pleteršnik, dr. Jožef Poklukar, Andrej Praprotnik, Luka Robič, Andrej Senekovič, Franc Šuklje, Ivan Tomšič, Ivan Vilhar, Matej Vodusek, Franc Wiesthaler, Vilib. Zupančič, dr. Jernej Zupanec; vnanji: Matej Cigale, Andrej Einspieler, Franc Erjavec, Simon Gregorčič, Franc Hubad, dr. Anton Jeglič, Franc Kosar, Janez Majciger, Andrej Marušič, dr. Jurij Sterbenc, Karel Šavnik, dr. Ivan Šust, dr. Jožef Tonkli, Mihael Žolgar.

Vsaj šestnajst Matičinih odbornikov mora po §. 12. društvenih pravil navadno prebivati v Ljubljani. Izstopivši smejo zopet biti voljeni.

Pri volitvi odbornikov in isto tako pri volitvi računskih treh presojevalcev (4. točka) vštrevajo se tudi volilni listki takih družabnikov, ki sicer niso mogli sami k zboru priti, pa so vendar volilne listke z lastnoroč-

nim podpisom odboru poslali tako, da ni suma zaradi kake prevare (§. 11. Mat. pr.).

7. Odborovo poročilo o nalogu XVIII. Matičinega vélikega zbora gledé preuredbe društvenih pravil s predlogom, naj se letnina (§. 2 b) od 1884. leta naprej poviša na tri goldinarje.

8. Gg. Fr. Levca, M. Pleteršnika, Andr. Praprotnika, A. Senekoviča, Frana Šukljeja, Ivana Tomšiča, M. Voduseka, Fr. Wiesthalerja, Vilib. Zupančiča nasvet o naslednjih preuredbah društvenih pravil:

Mesto „Véliki zbor“ naj stoji povsod dosledno „Občni zbor“.

§. 11. Mesto: „so vendar svoje volilne listke... prevare“, naj stoji: „so vendar svoje volilne listke odboru svojeróčno podpisane poslali; tudi pri občnem zboru osobno navzočni družabniki morajo volilne listke svojeróčno podpisane oddati“.

Mesto odstavka „Odbor“ §. 12—15 incl. naj stoji:

Uprava.

§. 12. Občni zbor voli 20 odbornikov, in sicer posebej a) 15 v književni odsek, od katerih jih mora vsaj 10 stanovati v Ljubljani, b) 5 v gospodarski odsek, ki pa morajo vsi svoja stanovališča imeti v Ljubljani.

§. 13. Književni odsek se ponavlja tako, da vsako leto izstopi 5 najstarejših odbornikov, kateri se pa smejo zopet voliti. Za prvi dve leti odloča žrebanje.

Gospodarski odsek se voli na novo vsako četrto leto. Izstopivši člani gospodarskega odseka se smejo zopet voliti.

Ako kateri odbornik, predno poteče njegova opravilna doba, izstopi iz odbora, pozove se za ostali čas na njegovo mesto ón, ki je imel v zadnjem občnem zboru za izvoljenimi največ glasov.

§. 14. Oba odseka se shajata v skupno sejo:

- a) da volita prvosednika in blagajnika — vsakega na 1 leto — tajnika pa na 3 leta;
- b) da sklepata v vsakem slučaju, kedar oba odseka v skupno sejo pozove prvosednik, oziraje se na posebno važnost kakega predmeta, ali kedar skupne seje zahteva četvorica književnega, oziroma dvojica gospodarskega odseka.

Sicer opravlja vsak odsek svoj delokrog nezavisno drug od drugega. Vsak odsek tudi izmed sebe voli svojega načelnika.

§. 15. Prvosednik, kateri mora bivati v Ljubljani, zastopa društvo v pravnem oziru, podpisuje z enim svojih namestnikov vsa društvena pisma in razglasila, predseduje skupnim sejam ter ima pravico, predsedovati tudi vsaki seji posameznih odsekov.

Načelnik književnega odseka je njegov prvi, načelnik gospodarskega odseka njegov drugi namestnik.

§. 16. Da so odborovi sklepi veljavni, treba, da je v vsakem odseku razun prvosednika, oziroma njegovega namestnika navzočna nadpolovična večina odbornikov ter da za predlog glasuje nadpolovična večina navzočnih odbornikov.

Ako so glasovi enako razdeljeni, odloča prvosednik.

Odbor Matice Slovenske
v Ljubljani dne 20. novembra 1883.

Ivan Vilhar,
odbornik in blagajnik.

Peter Grasselli,
prvosednik.

Tudi stan premoženja se odobri brez razgovora in preide se k volitvi odbornikov in tajnika, o kateri smo že poročali. (Dalje prih.)

Gospodarske izkušnje.

Pomočki za pokončavanje miši.

Vratislavsko kmetijsko društvo razpisalo je darilo 1000 mark za nov način pokončavanja poljskih miši. Za to darilo oglasilo se je veljavno 223 prosilcev, kateri so priporočali 17 različnih načinov za pokončavanje miši. — Te nasvete dejansko poskusiti dobil je nalogo dr. Czampe, kateri je dotične poskušnje delal koncem meseca septembra v leobšiskem okraji. Konec poskušanj pa je bil ta, da se izmed vseh nasvetov ni ne eden dejansko potrdil in da se darilo 1000 mark ni pripoznalo nobenemu. — Komisija je mnenja, da bi se pokončavanje miši le dalo doseči po hitro morilni, nalezljivi mišji bolezni, zato ker bi se tako sredstvo vsak čas in povsod dalo rabiti in bi se s tem mogle hitro in zanesljivo pokončati, predno so se razširile in veliko škode napravile. Komisija je kmetijski družbi priporočila za tak pripomoček, ki bi se dejansko tudi potrdil, razpisati darilo 2000 mark.

Gospodarske novice.

* *Po koliko jajc znese kokoš.* O tem piše ameriški časnik: Kokoš ima v jajčniku poprek po 600 jajčjih kalí, katere se zaporedoma razvijajo in kot jajca na dan prihajajo. Od omenjenih 600 jajc znese kokoš v prvem letu 20, v drugem 135, v tretjem 114, vsako slednje leto pa za 20 jajc menj, kakor v prejšnjem letu, tako da jih v devetem letu že ne nese več. To kaže, da se ne spleča, kokoši rediti dalj kakor k večjemu 4 leta.

Solske stvari.

Letno zborovanje društev:

„Vdovsko učiteljsko društvo“; „Slovensko učiteljsko društvo“ in „Narodna šola“ v Ljubljani.

(Dalje.)

Po dnevnem redu prišla je zdaj na vrsto razprava: „Ali in koliko bo sploh vplivala zadnja šolska novela na naše šolstvo“. Gospod Lapajne, vodja krške meščanske šole, obravnaval je ta predmet v precéj obširnem govoru, iz katerega smo prevedeli, da je novelo dobro in natančno preštudiral; izrekel pa je misel, da bo ona zlasti na Kranjskem in Primorskem dosedanje razmere le malo spremenila. Nekoliko koristi vidi pa gospod govornik vendar-le. Najbolj hvalno se izreče v §. 3., ki določuje učne predmete, in gledé realij poudarja, da naj se jemlje to, kar je učencem najumevnejše in najimenoitnejše. Za deklice telovadba ni več obligatna; gosp. govornik meni, da se bodo one učile takrat ročnih del, kedar bodo dečki telovadili; strinjamo se pa vendar popolnem z njegovimi mislimi in besedami, ko pravi: „V zdravstvenem obziru in s pedagoškega stališča je vendar učiteljem, zlasti pa učiteljicam svetovati, da bodo sem ter tje tudi deklicam privoščili kake telovadne igre in vaje.“

Dobro omeni dalje tudi gosp. Lapajne, da med vrsticami šolske novele veje poseben duh, namreč, da ona hoče imeti dobre, ne predrage, in pa praktične šole. V nadaljevanji svoje razprave prišel je

gosp. govornik do meščanskih šol. Djal je, da v prejšnjih postavah sta bila namen in pravno stališče teh šol nejasna in ne natančno določena. — Novela pa jasno pravi, da vsaka meščanska šola je redna pripravljavnica za učiteljska in za strokovne šole, in da toraj mora biti pripravljavnica za praktično življenje. Na kmetih naj ima ona kmetijski, v mestih pa obrtnijski značaj. Dalje izreče željo, naj bi se zlasti na Kranjskem ustanovilo več meščanskih šol, in kot najpripravnejša kraja imenuje Ljubljano in Idrijo, ker je na teh dveh krajih največ otrok. Zatoraj stavi naslednji dve resoluciji:

I. „Odbor „slov. učit. društva“ naj po primernem potu na to deluje, da se učni návodí kranjske dežele z ozirom na omenjeno postavbo in dotične ministerialne naredbe, ter z ozirom na potrebe v naši deželi prenaredí.“

II. Odbor „slov. učit. društva“ naj po primernem potu razjasni korist meščanskih šol, zlasti koristi obrtnijske meščanske šole v Ljubljani in Idriji.“

Gosp. Levičnik izreče k II. resoluciji željo, naj bi se za gorenjsko stran osnovala tudi taka šola, na pr. v Radoljici. Gosp. Lapajne sicer pravi, da je ondi za to premalo otrok; gosp. Levičnik pa misli, da bližava obrtnijskih krajev Kroke, Kamnegorice, Bohinja, Javornika, Jesenic (Save) in obširne kranjskogorske doline zagotovila bi meščanski šoli v Radoljici brezdvomno učeče mladine dovolj, zlasti če bi imela ta šola obrtnijski značaj. (Ta misel nikakor ni slaba, in vsakako zasluži, da zapisana ostane. *Opazka poročevalčeva.*) (Dalje prih.)

Slovenska Matica.

XIX. občni zbor Matice Slovenske

5. dan decembra 1883.

(Dalje.)

V letošnjem „letopisu“ nahajate, gospôda, nekatere izpremembe. Odbor je namreč sklenil, iz letopisa izključiti vse prestave in kratke beletristiške spise ter sprejemati vanj le učeno-znanstveno pisane slovenske razprave. Poleg tega pa „Matica“ nikakor ne misli zanemarjati prekoristnega leposlovja. Izdavalala bode posebno zabavno knjižnico, v kateri se bodo objavljali izvirni in na slovenski jezik preloženi leposlovni spisi, in začela je to knjižnico letos s Turgenjevljimi „Lovčevimi zapiski“. Samo ob sebi se razumeva, da prinaša letopis, kakor doslej, poročilo o matičnem delovanju in imenik udov „Matice Slovenske“. Odbor se nadja, da bodo gosp. matiçarji s to izpremembo zadovoljni in da nahajajo v letošnjem letopisu, obsezajočem 28 tiskanih pol, zadosti njim ugajajočega gradiva.

Tudi za l. 1844. se je odbor že za spise pobrinil, ter je doslej sklenil izdati: a) Turgenjevljeve „Lovčeve zapiske“, II. del, b) letopis, c) Glovackijevo „Floro slovenskih dežel“, ako gosp. pisatelj drugo polovico svojega rokopisa kmalu pošlje.

Lanski veliki zbor „Matice Slovenske“ je bil sklenil društvo „Narodni dom“ prositi, da izpremeni svoja pravila toliko, da bi sedel v upravnem odboru tega društva tudi zastopnik „Matice Slovenske“. Društvo „Narodni dom“ je tej želji ustreglo, vsled česar je matičin odbor v svoji seji dne 4. aprila t. l. izvolil mojo malenkost za stalnega zastopnika „Matice Slovenske“ v upravnem odboru „Narodnega doma“.

da se je našel zasoben podjetnik, ki je prevzel izdavanje šolskih knjig, sicer bi „Matica“ še globeje zagazila. Ker je treba glavnico povrniti, ni boljšega sredstva, nego da se vzprejme 7. točka dnevnega reda in poviša letnina, ker se izdavanje knjig krčiti ne dá in bi tudi koristno ne bilo.

Dr. Tavčar meni, da po tem, kar se je navajalo, je njegovega predloga potreba očitna. Skliče naj se izredni občni zbor, kateremu se predloži račun za 1883. leto, bilanca vsega premoženja in morebiti tudi amortizacijski načrt gledé porabljene glavnice. Občni zbor utegne tudi skleniti, da se primanjkljaj, oziroma porabljena glavnica odpiše.

Ker bode o dr. Tavčarja predlogu glasovati pri poznejših točkah, nadaljuje se dnevni red in prof. Levec poroča v dodatek k blagajnikovemu poročilu o Tomšičevi ustanovi.

Odbor za Antona Tomšiča spomenik nabral je do 6. januarija 1872. l. vsega skup 1721 gold. 50 kr. ter v svoji seji 7. januarija 1872. sklenil:

1. postaviti pokoj. Tomšiču na grobu spomenik;

2. ostale novce pa založiti za duševni spomenik Tomšičev: na njegovo ime osnovati ustanovo, kateri bi bil namen „podpirati slovensko literaturo ali žurnalistiko“.

Z novci, katere je oskrboval pokojni notar Rapoc, poravnali so se pogrebni stroški in nekateri drugi zastanki pokojnega Tomšiča, skupaj 145 gold. 86 kr.; postavil se je l. 1875. lep spomenik za okolo 600 gold. in naročila se je pri slikarji Franketu slika pokojnega Tomšiča za 60 gld. ter plačevali stroški za oskrbovanje Tomšičevega groba.

Dné 31. maja 1881. l. sklenili so odborniki potom okrožnice, da se nekoliko nabranih novcev izroči čitalnici mariborski pod tem pogojem, da na vse čase oskrbuje Tomšičev grob, ostali znesek pa se pošlje Matici Slovenski, da zvrši odborov sklep z dné 7. januarja 1872. leta (glej zgoraj).

Vsled smrti odbornikov notarja Rapoca in dr. Kocelija imenovalo je c. kr. sodišče za levi breg Drave z odlokom od 1. maja 1883. leta št. 4981 gosp. dr. Sernca pooblaščenec bivšega odbora za Tomšičev spomenik, izročilo mu vso imovino ter naložilo zvršiti odborove sklepe.

Dr. Sernec je ta nalog izvršil s čudovito hitrostjo ter odštel čitalnici mariborski 508 gold. 42 kr., dné 28. 1883. pa poslal Matici Slovenski (v gotovini 268 gold. 60 kr., hranilno knjigo mariborske hranilnice št. 16.593 za 88 gold. 51 kr. in hranilno knjigo šoštanjske posojilnice št. 145 za 885 gold. 66 kr.) skupaj 1242 gold. 77 krajc.

Matičin odbor do zdaj še ni ukrepal o tem, kako naj se porabijo ti novci. Porabili se bodo gotovo v tisti namen, v katerega so darovani.

Sklenil je za zdaj samo te novce naložiti na posebno vinkulirano knjigo ter o „Anton Tomšičevi ustanovi“ voditi poseben račun.

Konečno prosim: slavni občni zbor vzemi to moje poročilo blagovoljno na znanje ter predlagam:

I. Slavni občni zbor „Matice Slovenske“ izreci vsem darovalcem in bivšemu odboru za Tomšičev spomenik na domoljubnem daru presrčno hvalo.

II. Slavni občni zbor naloži matičinemu odboru, da se pismeno zahvali še posebej gospodu advokatu dr. Janku Sernecu v Mariboru za to, ker je sklepe bivšega odbora za Tomšičev spomenik tako hitro in točno izvršil ter „Matici“ naši pomagal do prelepe „Tomšičeve ustanove“.

Za pregledovalce računov volijo se potem per acclamationem gg. Josip Pfeifer, Drag. Žagar in dr. J. Starè.

Pričela se je potem dolgotrajna debata, katere so se udeležili gg.: Hribar, Senekovič, dr. Tavčar, Vilhar, Kersnik, Grasselli, Svetec, Levec, Gutmann in Trstenjak, o kateri pa ne bomo obširneje poročali, ker pride vse še enkrat pri izrednem občnem zboru v generalni debati na vrsto. Naposled je namreč po dvakratnem glasovanju obveljal dr. Tavčarja predlog, točki 7. in 8. preložite se na dnevni red izrednega občnega zbora, ki se skliče tekom meseca januarija. O volitvi odbornikov smo uže poročali.

Šolske stvari.

Letno zborovanje društev:

„Vdovsko učiteljsko društvo“; „Slovensko učiteljsko društvo“ in „Narodna šola“ v Ljubljani.

(Dalje.)

Za gosp. Lapajnetom oglašil se je za besedo g. Gaberšček iz Štajarskega. Prav žal nam je, da nam brani prostor in čas, priobčiti ves njegov govor. Pri kupil se nam je ta gospod uže pri lanskem zborovanju zarad svojega zrelega in previdnega postopanja. On ne išče vspeha in napredka v črki postave, ampak pri učiteljih, ker je dobro djal: „Učitelj naj bo mož za šolo; glavna reč je na njem.“ *) „Gledé 6- ali 8letne dolžnosti šolskega obiskovanja opira se tudi on na pedagogično pravilo: da je za otroke bolje malo, pa dobro, kakor mnogo, pa slabo. Za izgled navaja Saksonsko, še bolj pa Norvegijo. V prvi državi je po večem le poldnevni poduk, in vendar je tam ljudstvo omikano in premožno. Na Norveškem je učni čas še bolj omejen, pa vendar zna vsaki, star ali mlad, možak ali ženska, brati in pisati; stariši sami ponavljajo z otroci šolske uke. Tedaj ne v 6- ali 8letni šolski dolžnosti leži po besedah gosp. govornika zaklad ali uspeh napredovanja, ampak v tem, kako in koliko dela šola za praktično djansko življenje. In ravno tu vidi on pomanjkljivost, ker nismo dozdej nekako imeli mosta, ki pelje iz šole v dejansko življenje; ta prehod si moramo narediti s snovanjem nadaljevanjskih šol, knjižnic in s preuredbo učnih črtežev. Deželni šolski svéti naj bi vzeli to reč v roke; toraj nasvetuje resolucijo: „Odbor slov. učiteljskega društva naj sestavi nekako spomenico (memorandum) na deželni šolski svet, v kateri se izrečejo želje slovenskega učiteljstva gledé izpremene učnih črtežev.“

Gosp. Močnik, na katerega sme zarad njegovih mnogostranskih véd slovensko učiteljstvo ponosno biti, da ga (akoravno žali, zarad bolehnosti uže vpokojenega) šteje v svojih vrstah, se oglasi zdaj k besedi. On pravi, da uže zdavnej ni čul o šolstvu tako pametnega govora, kakor ravnokar iz ust gosp. Gaberščka. Tudi on kaže na izomiko Norvegije, kar je ta država dovolj jasno spričala s svojo ljudsko šolo na dunajski svetovni razstavi. Kot izgled šolstva navaja gospod govornik tudi Würtenberško, še bolj pa Islandijo. Tam gori zarad podnebnih razmer celó nimajo šol; a prosto ljudstvo čita in ume grške in rimske klasike. Toraj se strinja z nasveti gosp. predgovornika.

Zbor konečno sklène, naj se predlogi gg. Lapajnetu in Gaberščku izročita odboru, da ju dalje prevdarja in po primerni, postavni poti izvršuje.

*) Zelo enako govoril je že tudi l. 1868 dne 15 sept. v 1. glavnem zboru kranjskih učiteljev gosp. Jos. Levičnik. Glej „Novice“ l. 1868, list 39, str. 312.

Tudi daljne debate bile so še znamenite in živahne. Gosp. Rant je predlagal: „Slovensko učit. društvo naj bi se zopet obrnilo na kranjski deželni odbor s prošnjo za dovoljenje ponapredščin ljudskim učiteljem.“

Gosp. Dimnik predlaga: „Slovensko učit. društvo na Kranjskem deželnemu odboru ponavlja prošnjo, naj bi se učiteljem na enorazrednicah dovolila opravilna doklada.“

Gospoda Dimnik in Lapajne skupno predlagata: „Slovensko učiteljsko društvo naj kranjski deželni odbor prosi, da bi se učiteljem na Kranjskem preuredile in uredile petletne doklade. Dotična prošnja se uže izgotovljena prebere.“

Gosp. Lapajne stavi dalje predlog, naj bi slov. učiteljsko društvo povabilo šolske pisatelje za sestavo gradiva za pomočne učne knjige, kar naj bi se s časom izdalo.

Oba ta predloga se sprejmeta.

(Konec prihodnjic.)

Spomini

na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Enega kraja nismo še bili obiskali, namreč ozkega prostora za altarjem Marijine hišice, kjer se nahaja še vedno ognjišče, na katerem je po izročilu Marija kuhala. Hiteli smo podati se še tje, kjer se nam je pokazala tudi skledica, ki je bila s sveto hišico vred prinesena iz Nazareta, in iz katere je po izročilu jedla sv. Družina. V to skledico položili smo svoje spominke malenkosti, in prosili Marijine pomoči vsem onim, katere bomo z njimi obdarovali. Kako težko nam je bilo poslovilo in tako nagel odhod od tako slovečega in božjepotnega kraja, ni mi moč povedati in popisati; al! — moralo se je zgoditi; ni moglo biti drugač. Zato pa so bile naše želje tim iskrenejše, naj bi nam bila sreča v delež: obiskati v življenji še enkrat ta njeni milosti-polni božjepotni kraj.

Morebiti vstrežem zlasti kaki spoštovani bralki s tem, ako povem, da častni naslovi, s katerimi se kliče Marija v lavretanskih litanijah na pomoč, imajo svoj izvir in pričetek ravno v loretski Marijini hišici. Ondi častili so jo v prvič s temi odličnimi imeni in naslovi, katerim so dali papež Sikst V. v dan 11. julija 1587. častno ime „Lavretanske Litanije“. V stalni spomin na to jih vsako soboto gg. duhovniki v sveti hišici posebno slovesno pojo.

Pravijo, da je loretsko mestice precej obširno in zelo prijazno. Mi slovenski romarji, kar nas je bilo ta dan (7. julija 1881.) v Loretti, si ga nismo zamogli veliko ogledati. Videli smo edino le cerkev, trg pred njo, pa eno samo ulico. Loretčanom pa bi bilo svetovati, naj si imajo v mislih, da Marijina hišica ni bila vedno pri njih. Eden izmed naših soromarjev izrekel je celo besede: „Tukaj bo še javaljne za zmirom ostala.“ S tem vendar nočemo reči: Naj se zgodi tako!

Da bi ne prišli na železnici zarad voznih listkov v kako zadržo, pohiteli smo se, še pred odhodom Poljakov zapustiti Loretto. Vozili smo se po drugi strani griča, kakor poprej navzgor; cesta peljala je med prijetnim zelenjem kakor po kakem perivoju, ter ves čas zmerno navzdol, toraj smo drčali prav urno, in pred berači bil je mir. Ko smo se pripeljali na kolodvor, plačali smo naša dva falota-voznika po dogovoru, in povedali jima jih še vsakemu en par, za kar sta se vendar le malo brigala. Mislila sta si menda to, kar je imel

njega dni neki moj ne ravno dobroglasni rojak za pogovor: „Reci, kar hočeš, da mi le ne sežeš v žep.“

Naša glavna skrb bila je zdaj, dobiti vozne listke, na kar smo vendar morali čakati precej dolgo. Imeli smo tedaj časa dovolj, ogledovati si postajske zgradbe, na katerih pa ni bilo nič posebnega videti. Milotožno ozirali smo se toraj rajši nazaj gori na grič, vrh katerega kazalo nam je sloveče Loretto svoja rujavo-začrnela obzidja. Kmalu so pričeli prihajati tudi Poljaki za nami, in le gredé bilo nas je zopet goste trume. Precej dolgo smo čakali, predno dalo se nam je znamenje, naj zasedemo vozove, kar smo prav radi ubogali. Vlak zastal je samo iz vagonov 2. vrste; toraj je bila vožnja tudi bolj prijetna, akoravno so tudi te vrste vozovi slabjši memo onih po avstrijskih železnicah. Dokler nam ni zginilo Loretto spred oči, ozirali smo se vedno na ta sloveči kraj nazaj, če tudi nam je vsa okolica kazala jako prijazen obraz. Vozili smo se namreč skoz in skoz memo tako plodnih in rodovitnih polj, in med tako mičnimi brežuljki, da z vso pravico zaslužijo naslov rajske prijetnosti. Konec tem naravskim lepotijam postavil je zelo dolgi podzemeljski prerov (Tunel); ko smo pa privozili zopet na beli dan, dospeli smo kmalu tudi v Jakin.

Na kolodvoru bil je nov dirndaj. Vse je hitelo v en na prostorni trg, ki se razširja pred njim, in kjer so čakali fijaker poleg fijakerja, da bi nas s svojimi kljusami peljali nemudoma in naravnost doli do colniške zgradbe, ter na kraj, kjer smo bili na večer 28. rožnika stopili na italijanska tla.

Drug za drugim oddrdrali smo. Med potjo ogledovali smo Jakin še po zunanjem, kar je bilo ravno lahko videti; v notranje mesto hoditi ni bilo časa, pa zato menda tudi ni imel nihče posebne volje in veselja. Akoravno nam ni bila prilika, mnogo občevati z Jakinezi, je vendar vsakdo lahko spoznal, da oni vsaj nam kratko malo niso bili prijazni in dobrohotni. Kolikor toliko je to skor vsak izmed nas skusil, in gospod župan L—r iz Viča pri Ljubljani, ki je bil kot častnik kranjskega 17. peš-polka pri zasedi Jakina leta 1849. navzoč, djal je: „Saj smo pobijali in pobijali te h. d. č., kar se je dalo, pa vidim, da smo jih še vse premalo.“ Tudi kot prostomišljaki so Jakinezi na slabem glasu. Gosp. rojak P. Benedičič mi je pravil, da ko se je iznebilo mesto papeževe podložnosti, bil je med prvimi čini ta, da so pognali „usmiljene brate“, ki so oskrbovali mestno bolnišnico. Al — le prehitro, vendar pa prepozno so spoznali, kolika dobrota so jim bili ti redovniki. Prosili so pozneje uže večkrat prečastnega g. redovnega generala, naj bi jim poslal pregnane usmiljene brate nazaj, da bi zopet prevzeli skrbovanje bolnišnice pa vselej dobijo za odgovor določni: Ne! — Pač prav je tako; takim ljudem naj se tako ura navija.

Ko smo se pripeljali do colnije, čakali so ondi uže gondolierji (čolnarji), da bi nas prepeljevali na parnik „Stambul“, ki se je neizrečeno ponosno zibal v morskem valovji. Na čast dotičnemu finančnemu uradu naj bo povedano, da naše prtljage ni nihče nič preiskoval, akoravno so ljudje te vrste nek drugje, in zlasti na suhih mejah laškega kraljestva baje v tej zadevi nestrpno sitni in natančni. Brez vsacega najmanjšega nadlegovanja pričelo se je vršiti vbarkovanje. In kako se človek hitro spreminja!

V jutro 28. junija plašil sem se nekako morja; zdaj pa sem sam pri sebi djal: Bog daj, da bi le še enkrat srečno dospel tje na parnik! Bilo nas je namreč morda še za 100 romarjev več, kot na potu od Trsta proti Jakinu; vse je hotelo biti prvo; prepoved pa je bila stroga, da jih čez 7 ne sme v en čolnič. Akoravno je bila gnječa velika, posrečilo se mi je vendar bilo, da

učeval je tudi učitelj ljudske šole na Slapu, Alojzij Lavrenčič proti nagradi letnih 150 gold., katero mu je dovolil sl. deželni zbor. Ta učitelj je podučeval v predmetih ljudske šole v prvem tečaju (številjenje, spisje, nemški jezik) in pa v petji v obeh tečajih. Zato pa se je podučevanje v geometričnem risanju odvzelo vodji in odkazalo adjunkt. Sicer pa je bil poduk ravno tako razdeljen kakor leta 1880/1. Poduk v petji pa se je moral popolnem opustiti, ker največ učencev ni imelo ne posluha, ne sposobnega glasú. Leta 1881/2. podučevalo se je tudi praktično in teoretično o sviloreji, in sicer z dobrim vspehom gledé pridobljenih svilnatih mešičkov, ne pa tako dobro gledé iztrženega denarja, ker ne le, da je bilo murbino perje, — ki se je večinoma moralo kupiti, — zaradi poškodovanja po toči in burji nenavadno drago, ni tudi svila imela nobene cene. Za 34 kilogramov najlepših mešičkov dobilo se je le 70 gld. 65 kr., s tem je plačano komaj perje in pa delo.

V šolskem letu 1881/2. se je vsled dovoljenja potrebne svote 400 gold. vršil na zavodu teoretično-praktični poduk za ljudske učitelje v dobi od 16. avgusta do vštetega 5. septembra, med katerim časom so učenci na počitnicah bili. Tega poduka se je vdeležilo 13 učiteljev — enega ni bilo — in so bili vsi v šoli popolnem preskrbljeni.

Adjunkt Pirc je — službeni pogodbi primerno — odpovedal službo, ter je izstopil dné 1. oktobra 1882 l., da je šel kot enoletni prostovoljec k vojakom. Na mesto njega je bil Andrej Lenarčič iz Vrhnike imenovan za adjunkta.

Učenci so imeli veliko priložnosti se praktično izuriti. Izvrševali so vsa jim potrebna in primerna dela, bodi-si na prostem ali pa pod streho; k tem zadnjim so še na novo prišla opravila v rastlinjaku (pomnožile so se cvetlice v posodah). V tehnični delalnici izdelaval se je jesih in žganje, sušilo se je različno sadje, kakor češnje, navadne češplje, prunele, breskve.

(Dalje prihodnjič.)

Šolske stvari.

Letno zborovanje društev:

„Vdovsko učiteljsko društvo“; „Slovensko učiteljsko društvo“ in „Narodna šola“ v Ljubljani.

(Konec.)

Jako živahno debatiranje vzbudil je predlog gosp. Gaberščeka: Naj bi se po izgledu učiteljskih društev na Štajarskem tudi na Kranjskem osnovale tako imenovane podružnice „slov. učiteljskega društva“ v Ljubljani. Vdeležili so se več ali manj te debate gg. Lapajne, Žvagen, Kante, Anžlovar, Tomšič, Predika, Zarnik in Stegnar, in čula se je marsikaka dobra in modra misel. Ako se pa hoče trezno prevdariti, koliko dela, truda, opravil, pisarij itd., kako malo pa prostega časa sploh imajo učitelji, pritrdil bo vsak sledečim besedam: Slovenski učitelji imajo svoje glavno društvo v Ljubljani; tega naj se oklenejo vsi od prvega do zadnjega z dušo in telesom; v njegov prid in razvitek naj delujejo vsi, vsak po vsej svoji moči: čast bo to njim; društvo pa bo stalo krepko in ponosno kot košata slovenska lipa, v katere dobrodejni senci izvirali bodo studenci duševne izomike za učiteljstvo in blagi naš narod!

Volitev odbora dala je naslednji rezultat: gg. Praprotnik Andrej, Predika, Tomšič, Stegnar, Žumer, Govekar, Lapajne, Anžlovar in Brezovnik. *)

S primernim govorom gosp. predsednika in s trikratnimi burnimi „živio“- in „slava“-klicem na presvitlega vladarja sklene se zborovanje ob 2. popoldanski uri.

Skupni obed imeli so zborovajoči gg. učitelji to leto v Virantovi gostilnici. A odkazala se jim je bila v to mala, temna, nič kaj prijazna soba, da so sedeli na temnem kot slaniki v sodčku. Prihodnje leto naj bi bilo to drugače. V taki tesnobi je še duh nekako omejen.

Zborovanje tako koristnega, delalnega in skrbliivega društva „Narodna šola“ vršilo se je še le po obedu. Jako obžalovati je bilo, da ostalo je bilo za to tako pičlo časa, kakor Nemec rabi za take nagle in kratke razprave dober izraz „durchgepeitscht“. Iz tiskanega poročila, ki ga je zborovajočim razdelil in pojasnil vrli in neumorno delavni gosp. predsednik Stegnar, razvidelo se je, da je društvo imelo od 1. septembra l. 1882. do 1. septembra l. 1883. prihodkov 778 gold. 50 kr. **); stroškov pa 655 gold. 63 kr.

116 gosp. učiteljev in šol dobilo je od društva na tisoče knjig, pisank, risank, tablic, sploh: za šolo in poduk potrebnih reči. Na tisoče nedolžnih otroških src je bilo s tem oveseljenih; za napredek in izomiko našega naroda storjenega in doseženega je mnogo, mnogo: naj Bog dotičnim dobrotnikom vse to milostno tisočero povrne, njihova srca društvu tudi dalje naklonjena ohrani, pa tudi nove podpornike obudi! Zlasti pa želimo gg. predsedniku Stegnarju in tajniku ter blagajniku Močniku ljubo zdravje in telesno moč, da bi tudi še dalje v prid društva tako neumorno delovati zamogla, kakor dozda. On, ki nad zvezdami vlada, naj jima bo plačevalec za vse, kar storita v prid ubožne slovenske šolske mladine.

Račune so pregledali in potrdili gg. Žvagen, Potočnik in Levičnik.

Odbor ostal je neizpremenjen tudi za prihodnje leto. Udje njegovi so: gg. Stegnar, Praprotnik Andrej, Močnik, Tomšič, Žumer, Govekar, Podkrajšek, Borštnik in Praprotnik Franc.

Z navdušenim slava-klicem na presvitlega vladarja Franc Jožefa I. sklenjeno je bilo tudi to zborovanje, in udje razšli so se koj zatem urno na vse strani, ker je večina zunanjih vdeležencev nameravala z večernimi vlaki zapustiti Ljubljano.

Kar je bilo uže takoj o pričetku tega poročila omenjeno, ponovljeno naj bo tu še enkrat: prihodnje leto naj društva zborujejo zopet o bolj ugodnem času, to je, poprej! Tudi je en sam dan za ta posel premalo. Vsaj poldrugi dan odloči naj se v to. Debate prihajajo namreč od leta do leta znamenitnejše in živahnejše, in marsikateremu gosp. učitelju ponuja se ž njimi prilika, pokazati svoje zmožnosti, pa vaditi se parlamentarne izurjenosti. Upajmo toraj za prihodnje leto še več vneme, ter še bolj obilnega števila vdeležnikov. Na svidenje!

*) V odborovi seji 22. novembra volilo se je društveno načelnništvo. Izid volitve bil je naslednji: Predsednik gospod Praprotnik Andrej; podpredsednik gosp. Predika; zapisnikar gosp. Govekar; blagajnik gosp. Tomšič; knjižničar gosp. Stegnar. Vred.

**) Slava slavni ljubljanski hranilnici: darovala je tudi to leto društvu 200 gold.; znanstvena predavanja gg. profesorjev Wiesthaler, Šuklje in Senekovič dale so prihodka lepo svoto 108 gold. 40 kr. itd. Op. poroč.